

29 בדצמבר 2022
ה' בטבת תשפ"ג

המלצות להתנהלות הציבור בשימוש ביישומונים לתשלום ותיקוף בשירותי

תחבורה ציבורית

הקדמה

בשנים האחרונות, וכחלק מהשימוש ההולך וגובר בטכנולוגיות מידע לקידום היבטים של "תחבורה חכמה" בארץ ובעולם, אנו עדים להתפתחות השימוש ביישומונים (אפליקציות) לתשלום ולתיקוף השימוש באמצעי תחבורה ציבורית כגון אוטובוסים, רכבת ורכבת קלה.

ככלל, השימוש בטכנולוגיות מידע לקידום היבטים של תחבורה חכמה בכלל, ובמסגרת שימוש בתחבורה ציבורית בפרט, הוא מבורך. שימוש זה עשוי להביא לשיפור יעילות השימוש באמצעי התחבורה הציבורית ואף להוזלת העלויות הכרוכות בו.

עם זאת, שימוש שכזה עלול גם להיות כרוך בפגיעה קשה בפרטיותם של משתמשי התחבורה הציבורית, שחלק ניכר מהם הם למעשה "קהל שבוי" שאין בידיו האפשרות שלא להשתמש בשירותים אלו. תחבורה ציבורית הינה שירות ציבורי חיוני, המבטא את חובתה של המדינה לאפשר לאזרחיה לממש את חופש התנועה שלהם במרחב הציבורי. לאור האמור, ובהינתן השימוש ביישומונים בהקשר הנדון כרוך באיסוף ועיבוד מידע אישי רב ורגיש, עמדת הרשות להגנת הפרטיות (להלן: "הרשות") היא כי השימוש ביישומונים אלו צריך להיעשות תוך מתן התייחסות מעמיקה להיבטים של הגנה על פרטיות וכן הגנה על המידע האישי שנאסף.

מסמך זה נכתב על רקע הרחבת מודל שירותי התשלום בתחבורה הציבורית לשיטות תשלום נוספות, קרי תשלום ותיקוף נסיעה דרך אפליקציות פרטיות, במסגרת רפורמת "דרך שווה" של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים והרשות הארצית לתחבורה ציבורית.

מטרתו של מסמך זה היא להציע המלצות להתנהלות נכונה בשימוש ביישומונים לתשלום ותיקוף השימוש בשירותי תחבורה ציבורית, לשם צמצום הפגיעה בפרטיות המשתמשים. זאת, בהמשך למסמך המדיניות של הרשות להגנת הפרטיות מיולי 2020¹, המציג את העמדה העקרונית של הרשות בנושא, ואת האתגרים המרכזיים שמציב השימוש ביישומונים מבחינת ההגנה על הפרטיות וכן מפרט את המלצות הרשות לגופי תחבורה.

¹ הרשות להגנת הפרטיות, "היבטי פרטיות ביישומונים (אפליקציות) לתשלום ותיקוף שימוש בשירותי תחבורה ציבורית – מסמך מדיניות" (9.7.2020) בקישור:

https://www.gov.il/BlobFolder/policy/public_transport_apps/he/PublicTransportApps.pdf

הרחבת אפשרויות התשלום עבור נסיעה בתחבורה ציבורית באמצעות יישומונים פרטיים

בעבר, התשלום בעבור שימוש באמצעי תחבורה ציבורית נעשה באמצעות כרטיסי נייר. בשנים האחרונות, מטעמים של יעילות, נוחות וחסכון, מתרחש מעבר לשימוש באמצעים דיגיטליים לתשלום עבור השימוש באמצעי תחבורה.

במרץ 2022 עודכנו הנחיות משרד התחבורה למפעילי תחבורה ציבורית בהקשר לכרטוס מבוסס חשבון מרוחק (כרטיס מח"ר).² בהנחיות אלה, הרשות הארצית לתחבורה ציבורית מציעה לנוסעיה לצרוך באופן נוח מגוון שירותי תחבורה ציבורית מבוססת חשבון מרוחק, תוך שימוש במזהים חכמים, כגון יישומון בטלפון סלולארי חכם, כרטיס חכם וכרטיס אשראי, כאשר בעתיד צפויים להתווסף מזהים חכמים נוספים לצריכת השירותים. זאת בהתאם למגמה העולמית המאפשרת לנוסעים לצרוך שירותי תחבורה ציבורית מבוססת חשבון מרוחק.

לאחרונה, משרד התחבורה אף הרחיב את אפשרויות התשלום עבור נסיעה בתחבורה הציבורית והנגיש אפשרות לתשלום באמצעות יישומונים בטלפון הנייד. במסגרת זאת, אושרו על ידי משרד התחבורה ארבע יישומונים פרטיים: רב-פס, Moovit, Pango ו-Cello.³

איסוף נתונים אישיים למטרות שימוש ביישומונים לתשלום ותיקוף שימוש בתחבורה ציבורית

יישומוני תשלום ותיקוף שימוש בתחבורה הציבורית מתבססים, בין היתר, על איסוף נתונים על אודות המשתמש ובעיקר על מיקום המשתמש, לשם הפעלתם בצורה מיטבית. כך, בין היתר, נאספים על-ידי אפליקציות הנתונים הבאים:

נתונים אודות המשתמש המוזנים בעת הרישום ליישומון: שם, כתובת, כתובת דואר אלקטרוני, מספר טלפון ופרטי אמצעי תשלום.

נתונים טכניים, כגון סוג מכשיר, דגם, חומרה, מערכת ההפעלה, רזולוציית המסך, שפת המקלדת, ספק שירותי האינטרנט, כתובת ה-IP המשודרת ממכשירו של המשתמש, מזהים מקוונים של המכשיר הסלולארי בו נעשה שימוש ובהם המספר הסידורי של המכשיר (IMEI) וה-Android ID.

נתוני התנהגות ובהם מידע סטטיסטי הקשור להיקף השימוש ביישומון, זמן השימוש והיסטוריית שימוש ביישומון. כמו כן, כלל האינטראקציות המבוצעות על ידי היישומון ובהן אינטראקציות למול ספק השירות וכן אינטראקציות של המשתמש עם צדדים שלישיים באמצעות שירותים ומודעות שיתכן ומוצגים דרך היישומון.

² עדכון הנחיות למפעילי תחבורה ציבורית מבוססת חשבון מרוחק למימוש כרטוס מח"ר מיום 21.3.2022 בקישור: https://www.gov.il/he/departments/general/180321_guidelines_for_public_transport_operators_for_abt

³ הודעת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים והרשות הארצית לתחבורה ציבורית בכותרת: "משלמים בתחבורה הציבורית – גם בטלפון הנייד" בקישור: <https://pti.org.il/ChargeApp>

נתוני מיקום, קרי תיעוד של נסיעות בודדות והיסטוריית נסיעות הכולל גם מיקום גיאוגרפי ומידע על מסלול הנסיעה וזמני הנסיעה בין היעדים, הנאספים באמצעות אותות GPS (מערכת מיקום גלובלית) ובאמצעות חיישני המכשיר הסלולארי, כמו כן, נתונים אודות היסטוריית חיפושי הנסיעה ואזור המטרופולין.

המלצות להתנהלות הציבור בעת שימוש ביישומונים לתשלום ותיקוף שימוש בתחבורה ציבורית

להלן יוצגו המלצות הרשות להגנת הפרטיות לציבור בנושא שימוש ביישומוני תשלום ותיקוף בשירותי תחבורה ציבורית. ההמלצות מבוססות, בין היתר, על העקרונות והכללים שהוצגו במסמך הרשות בנושא "היבטי פרטיות ביישומונים (אפליקציות) לתשלום ותיקוף שימוש בשירותי תחבורה ציבורית".⁴

בדיקת מדיניות הפרטיות של היישומון

מומלץ לבדוק את מדיניות הפרטיות של היישומון בו אתם משמשים. בכל יישומון תשלום ותיקוף שימוש בתחבורה ציבורית, נדרש ספק השירות לפרט מהם השימושים שבאפשרותו לעשות בנתונים הנאספים על ידו.⁵ חפשו הגדרות אלו ובחנו, לפני מתן ההסכמה והרישום ליישומון, האם השימוש שצפויה החברה לעשות במידע האישי על נתוני המיקום והרגלי התחבורה שלכם, מקובל מבחינתכם. **אם השימוש אינו מקובל עליכם – מומלץ להסיר את היישומון ולא לאפשר לה לגשת לנתוני המיקום.**

הסכמה לשיתוף המיקום ביישומון

יישומוני תשלום ותיקוף שימוש בתחבורה ציבורית מבקשים להשתמש במיקום שלכם על מנת לספק שירותים טובים יותר. ברוב המכשירים הסלולריים ניתן לבחור לגבי כל אפליקציה באופן ספציפי, האם לתת לה גישה לנתוני המיקום.

תשומת לב כי באפשרותכם לבחור האם לתת גישה למיקום באופן מדויק או משוער, ובחלק מהאפליקציות ניתן להסיר את פרטי המיקום שלכם על ידי שינוי העדפות הפרטיות ביישומון. **המלצתנו היא, ככלל, להקטין את הרשאות הגישה של היישומון למיקומכם.**

במהלך השימוש ביישומון

הקפידו להטמיע עדכוני אבטחה שמפרסם מפעיל היישומון כדי להבטיח שהיישומון יהיה מוגן מפני סיכוני אבטחה חדשים. עקבו אחר הרשאות הגישה של היישומון, גם בעת הורדת עדכוני תוכנה. **אם**

⁴ ראו לעיל ה"ש 1.

⁵ בהתאם לסעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981, פניה לאדם לקבלת מידע לשם החזקתו או שימוש בו במאגר מידע תלויה בהודעה שיצוינו בה המטרה אשר לשמה מבוקש המידע; למי יימסר המידע ומטרות המסירה; והאם חלה על נושא המידע חובה חוקית למסור את המידע, או שמסירת המידע תלויה ברצונו ובהסכמתו. בהקשר זה ראו מסמך הרשות להגנת הפרטיות בנושא "חובת יידוע במסגרת איסוף ושימוש במידע אישי" (18.7.22) בקישור

https://www.gov.il/BlobFolder/news/duty_to_notify/he/notify_privacy_DOC.pdf.pdf

הורחבו ההרשאות באופן שמנוגד לרצונכם או מבלי שהובהר הצורך בהרחבה זו - שקלו למחוק את חשבון המשתמש ואת היישומון.

סיום השימוש ביישומון

אם אתם משתמשים מזדמנים ונראה כי לא תדרשו יותר לשירות, או שהחלטתם להפסיק להשתמש בשירות היישומון, מחקו את החשבון ואת היישומון. כך תבטיחו כי היישומון יפסיק לאסוף מידע על מיקומכם ולשדרו, או לקיים אינטראקציה עם יישומים אחרים במכשיר.

